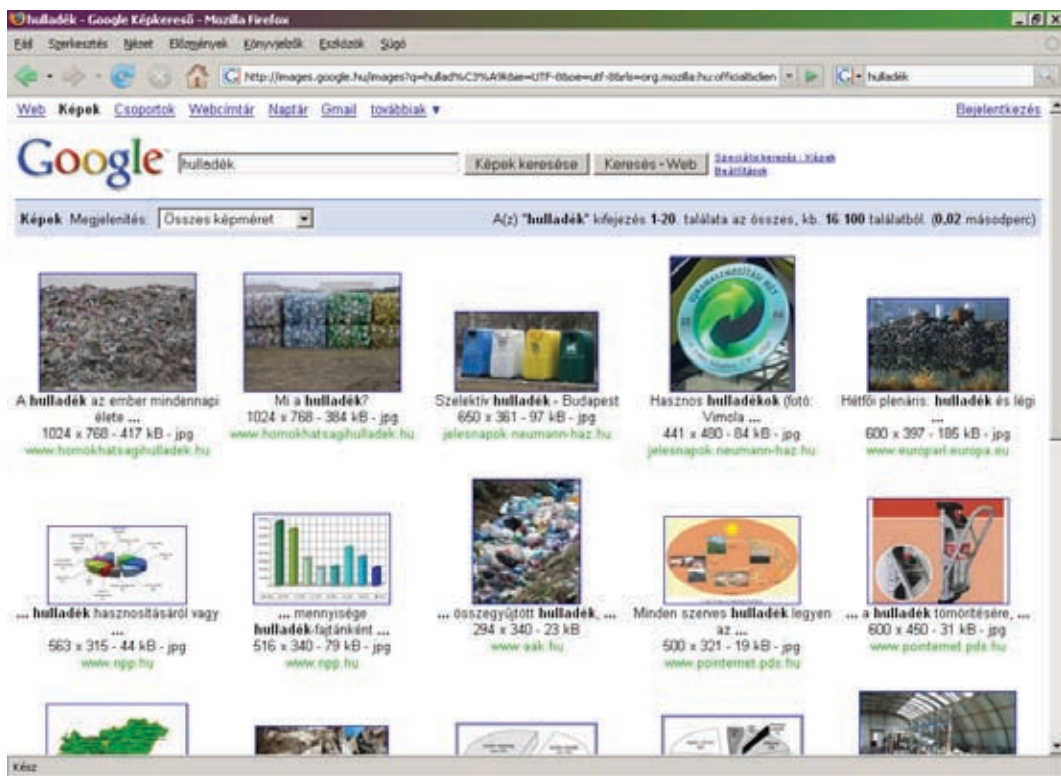
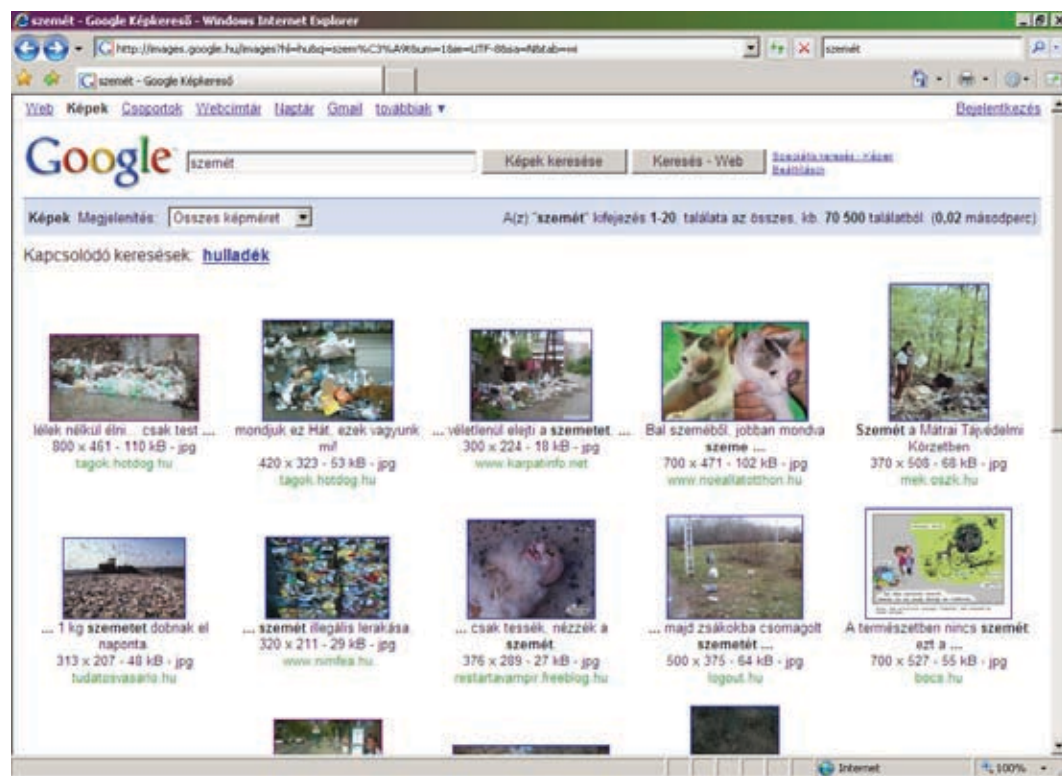

Rebelle
Light

Globalizáció
— *Light*

I. évfolyam, 4. szám

Május végétől globlight.hu!

Szemét, PET palack, Reklám-szatyor, Szemétégető,
Mindennapi mocsok, Szemét gondolatok, Kritikus tömeg

Kovács Milán - tájkép

Köszöntő

Kedves Olvasó!

Be kell vallanom, hogy nem szerettem ezt a szemét témát. Nagyon nehezen állt össze az újság mindenki kicsit ódzkodott tőle. Talán azért van ez, mert ez egy szemét dolog. Mindenki erről beszél, hogy mennyire fontos a szemét feldolgozása csökkentése, de mégis azt veszi észre az ember, hogy vasárnap délután már kilóg a szemét a lakótelepi kukákból. Nem figyelünk oda, pedig előbb-utóbb saját szemetünkben fogunk térdig sétálni. Mert minden véges. Valahova a szemetet el kell helyezni és ha a szeméttlerakók megtelnek, akkor egyre több területet kell elrabolnunk az erdőből, természetből, hogy egyre több hely jusson az általunk felhalmozott színes csomagoló papíroknak. Nem vesszük észre, de amit megveszünk terméket, azon általában több a csomagolás, mint amit megeszünk. Kedvenc kekszem is egy papírdobozban kapható, de azt kibontva van egy műanyagtálca, amit még becsomagolnak fóliával. De nem gond, mert kidobjuk a sok műanyagot és ami nem az erdő helyére kerül, azt elviszik ferde szemű „távoli rokonaink” és rabszolgáikkal feldolgozzák műszálas ruhává, amit mi boldogan megveszünk sok-sok lóvéért a boltban. Az év biznisze.

De nem csak siránkozni akarok, megosztok egy jó példát is veletek. A ház-sorban, amiben lakom az egyik szomszéd számomra mintaértékű kezdeményezést indított. Minden lépcsőházban elhelyezett egy gyűjtődobozt, amibe mi bedobáljuk a PET palackjainkat, amit ő hetente összegyűjt és lezsugorítja. - Igen tudom, hogy árammal zsugorítani nem egészséges, de még mindig jobb mintha a szemétbe kerül. - A zsugorított üveget pedig elküldi valamilyen műanyag feldolgozóba, amiért ő palackonként pár forintot kap. Gondolom ő

maga sem a „hatalmas” pénzért csinálja, de ha havi 4000-5000 Ft-ot összegyűjt vele akkor már a fáradozásai valamennyire megtérültek. De jobbat mondok, egy tinédzsernek, ez zseb-pénznek se rossz. Vegyünk példát a szomszédomról...

Tartalom:

Silye Zoltán: Köszöntő.....	3. oldal
Mariann: Az ősember is szemetelt, szennyezett?.....	4-5. oldal
Kalas György: A zöld szatyrok eldorádója.....	6-7. oldal
Gábor Imre Leo: Szemét gondolatok.....	8-9. oldal
Dr. Wurlitzer Tamás: Mindennapi szemetünk.....	10-11. oldal
Bakos István: Kóstold meg a szemetedet!.....	12-15. oldal
Kabarcz Balázs: Kritikus Tömeg Fehérváron.....	16-17. oldal
Globlight: Önkénteseket keresünk!.....	18. oldal
Impresszum.....	19. oldal

Az ősemler is szemetelt, szennyezett?

Mariann, Bocs Alapítvány

Az őszember is szemetelt, szennyezett?

Természetesen az őseMBER is szemeztelt, de ez nem okozott gondot, mert természetesen szemetelt :). Azaz csupa természetes, növényi és állati anyag vette körül, amit ha eldobott, az lebomlott, visszakerült a természetes körforgásokba. Csak a kő, a csont, a kerámia maradt meg hosszan, de abból sem volt túl sok, mert őseMBERből sem volt túl sok.

Ha megnézzük a mi szemetünket, nagy része nem bomlik le belátható időn belül: üveg, fém, műanyag, vegyi anyagok, szennyvíz, gázok, amit főleg a bányászat hoz felszínre, valamint a vegyipar gyárt a bioszférától idegen anyagokat. A fémből, műanyagból készült, fosszilis energiával hajtott fegyverek és gépek erőt, hatalmat adnak a másik embercsoporttal, illetve az élővilággal szemben, a gyom- és rovarirtók elpusztítják vetélytársainkat, több táplálék jut nekünk. A bioszférától idegen anyagokkal próbáltuk úgy átrendezni az élővilágot, hogy minél több legyen a mi fajtánkból.

Az a gond a szemetünkkel, hogy noha nem bomlik le, mégis visszakerül a természetes körforgásokba. Például naponta több mint egymillió nylonzacskót dobunk el csak Magyarországon. Másodpercek alatt legyártják, átlag húsz percig használjuk, de a lebomlásához évszázadok kellenek. Ma már hatalmas szemétszigetek úsznak az óceánokon, és a bálnák gyomrában tonnányi nylon-

zacsakó gyűlik össze. Szennyezzük a vizeket, a levegőt, az erdőkre savas eső hullik, a meddőhányókból nehézfémek mosódnak a talajba és vizeinkbe és a klíma megbolondul. Az élővilág leromlik, a fajok kihalnak. Az ember se menekülhet, az ivóvízbe, a levegőbe, az ennivalóba és ezáltal a bőrére, a vérébe számtalan káros anyag kerül, olyan anyagok, amit korábban kidobott. Mint egy komikus krimiben, ahol igyekeznek megszabadulni a hullától, mégis mindig újra felbukkan. A hulladéknak is hullatermészete van. Igyekszünk a puskacső, kipufogócső, szennyvízcső, szellőzőcső stb. jobbik végén elhelyezkedni, mások ellen használni a pusztító anyagokat, de ezek szétszóródnak és visszacsapnak ránk is.

A háztartási szemet csak a jéghegy csúcsa, ennek szelektív gyűjtésével még nem oldódik meg a probléma. A

Rebelle
Licht

szennyezés nagy része a termelés és szállítás során történik. Lehetne persze gondosabban eljárni, de óriási a verseny, nincs idő átfogóan vizsgálni az ezerszere új vegyületet, rehabilitálni a bányasebekt, visszagyűjteni a kidobott termékeket, veszélyes anyagokat, csomagolást. De mitől olyan olcsó, hogy megéri kidobni? Az orgazdaságban is olcsón adják a lopott holmit, hiszen nem került semmibe, csak egy kis „munkába”. Gazdaságunk jórészt orgazdaság: az élővilágtól, a szegényektől, a jövő generációktól ellopott holmit sózzák ránk olyan olcsón, hogy kidobni se sajnáljuk. A szemétdíjat legfeltűnőbb oka a reklám. Mint az indiánokat, becsapnak bennünket. Nekik tüzesvizet és üveggyöngyöt adtak valódi értékekért, húsért, földért. Mint ahogy nekünk is bővít adnak el kemény munkával megkeresett pénzünkért, ami hamar elromlik és mehet a szemétdbe. A szép csomagolás pedig nem csak becsap,

de haza is cipeljük, aztán szemétdíjat fizetünk azért, hogy megszabaduljunk tőle.

Anépszerűségi versenyek tülekedést teremtetten ezen a parányi bolygón. Egyre növeledünk kell versenyképességünket, hogy le ne csúszunk a munkaerőpiacon. Meg kell vennünk a szép ruhát, az új mobilt, laptopot, kocsit, el kell fogadnunk egy távoli munkahelyet, ahová sokat kell utaznunk, koslatunk az

ügyfelek után, vesszük a helyi friss helyett az agyoncsomagolt kész kajákat, mert nincs időnk a háztartásra, miközben nyomulunk, hogy eladjuk magunkat s termékünket. Ezt nevezzük kényszerfogyasztásnak: versenyképesnek kell maradnunk a munkaerőpiacon, amelyen évente kb. nyolcvan millióval többen igyekeznek megélni a Föld fogyatkozó roncsaiból. S a cégünk is rengeteget pazarol: flancol, állandóan cseréli a gépeket, bútorzatot, költi a milliókat reklámra, fizeti a kereskedelem fogyasztókra vadászó gépezetét, mert csak így tud versenyképes maradni a piacon, ahol egyre több az eszkimó és egyre kevesebb a fóka.

Megoldás? A mennyiség helyett a minőség civilizációja. Intelligens élet. Vagy ahogy mifelénk mondják: a Kisherceg életstratégia (ld. bocs.hu).

Sa lényeg sejtetésére egy jó tanács: ajándékozáskor gondold meg, szeretetet adsz, vagy félkész szemetet?

A zöld szatyrok eldorádója

forrás: kukabuvár.hu

Kalas György, Hulladék Munkaszövetség

Ez a cikk zacskóinkról szól. Nem ám kispályás módon! Van benne világtörténelem, hazai helyzetkép és nyereményjáték. Manapság ezt várja a kedves olvasó, nem? Ja, és egy jogi eljárás kapcsán egy céggel is foglalkozunk. Úgy hívják, hogy Auchan.

A műanyagzacskók világ-története

Hol kezdődött a bevásárló műanyagtaszkák világot elárasztó kárierje? Naná, hogy az USA-ban, mégpedig a 1970-es években, miután kifejlődött pehelykönnyű, vékonyfalú változata. Olcsó, praktikus - mondta a csomagolóipar a fogyasztóknak - mi kell még? Fogd és vidd, vedd és dobd!

Ma a Föld műanyagszatyor kibocsátása havonta kb. 38 milliárd, vagyis napi 500 millió. Az egy főre jutó mennyiség Németországban évente 65 db, Ausztráliában 161 db, Nagy-Britanniában 200 db, az USA-ban 330 db. Szóval a műanyagzacskó hamar elterjedt az egész világon. És persze nem csak a boltokban...

Mára nyilvánvaló, hogy a környezet nagy árat fizet a kényelmes bevásárlásért. A szélben szárnyaló, árokparton hömbölgő szatyrokat könnyű volt ráfogni a felelőtlen fogyasztókra, de aztán világossá vált a szemétdombokra kerülő zacskók problémája is - lebomlásuk akár ezer évig is eltarthat. Ne feledjük el: a műanyagtaszkák előállításához nyers kőolaj kell, energia és víz - miközben szén-dioxid kerül a légkörbe. Az USA-ban az évi 100 milliárd szatyor előállításához 12 millió hordó kőolajat

használnak fel.

Szóval nem véletlen, hogy ma már mind több ország próbálja „jogilag” segíteni a fogyasztókat, hogy az eldobó műanyagszatyrok helyett inkább vászonból vagy más tartós anyagból készült bevásárlótáskát válasszanak. Két éves élettartama alatt egy vászontáska kb. 850 eldobó reklámszatyrot „válthat ki”. A csomagolóipar és a kereskedelem persze ellenáll, de ahol komoly az állami akarat, ott van eredmény is.

A magyar helyzet

Ami a nagy magyar plasztikhelyzetet illeti: a becsült adatok szerint éves szinten nálunk kb. 1,8 milliárd műanyagszatyor kerül a szemétkerakókra, vagy a szeméttégetőkbe. Rosszabb esetben az árokpártra, a fákra, vagy a vízbe. A szelektív gyűjtőkbe alig, hiszen a csomagolóipar által működtetett (pl. Öko-Pannon-féle) rendszerek csak az itales csomagolási hulladék visszagyűjtésével foglalkoznak.

Bár a probléma ismert, a honi környezetvédelmi minisztériumban legutóbb 1993-ban volt komoly szándék a műanyagzacskók tiltására. Aztán sokáig semmi, majd 2005-től bevezették zacskóinkra a termékdíjat. Hamarosan megjelentek a magyar boltokban a „zöld” plasztikszatyrok - nyilván nem véletlenül. Nagy nevetség, de nálunk ez is lehetséges: a biológiailag lebomló műanyagból készült bevásárlótáskák megkaphatják a „környezetbarát” pecsétet. Így lettünk a zöld szatyrok eldorádója. Ma már az összes minősített „környezetbarát” terméknek egyharmada lebomló polietilén bevásárló táská (a 304-ből kilencven). Az ok egyszerű, nálunk a „környezetbarát” minősítéssel termékdíjmentességet lehet szerezni...

Most jön az Auchan

Tavaly bejelentést tettünk, mert az áruházláncnál osztogatott nejlonszatyrokon „környezetbarát” felirat díszel, holott nincs rajta a minősítő szerv (KvVM Környezetbarát Termék Kht.) hivatalos listáján.

A fogyasztóvédelmi felügyelőség vizsgálta, majd rögzítette, hogy az Auchan-szatyor „környezetbarát” felirata jogsértő, és intézkedett, hogy annak jogszolgáltatlan használatát szüntesse meg. A multinacionális áruházlánc lényegében elismerte, hogy nem volt minősítése, a „környezetbarátság” úgy került a zacskókra, hogy automatikusan lefordították a francia feliratot. Szerintük azért van alapja a feliratnak, azt jelzi, hogy a zöld színű műanyagszatyor anyagában újrahasznosítható.

Dicséretes, csakhogy az a „környezetbarát” nem is volt környezetbarát. Tehát a cég - túl a környezetvédelemnek okozott erkölcsi káron - jelentős anyagi haszonra is szert tett, hiszen megtévesztő jelzését használva 2006-ban, majd 2007-ben is teljes egészében mentesült a termékdíj fizetési kötelezettsége alól.

Más országokban...

ez azért nem megy ilyen egyszerűen. Ausztriában csomagolóanyag nem is kaphat „környezetbarát” minősítést. Németországban csak az igazoltan (legalább 80 %-ában) újrahasznosított műanyagból gyártott szatyor lehet „Kék angyal”. Ennek oka az a felismerés, hogy a lebomló műanyagszatyor - mivel nem csökkenti a hulladék mennyiségét - a megelőzésre alkalmatlan. Nem jelent környezetbarát alternatívát sem, hiszen azt sugallja a fogyasztónak, hogy nyugodtan kidobható, úgyszólván lebomlik. Na ja, vagy igen, vagy nem. Elméletileg ugyan komposztálható, de lebomlását a házi komposztálónak nincs ideje kívánni. Nem foglalkoznak vele a komposztáló nagyüzemek sem. Mivel a „bio-t” nem tudják kiválogatni, inkább minden zacskót kiválogatnak a szerves anyagok közül. A műanyagzacskók ellen leghatékonyabban Írország lépett fel. 2002-ben olyan magas környezetvédelmi adóval terhelte meg a zacskókat, hogy hónapokon belül 94 %-kal csökkent a felhasználás Igaz, ehhez komoly lakossági tudatformáló kampány is kellett...

Vannak más megoldások is. Dél-Afrikában például csak vastagabb, tartós műanyagszatyrot gyártanak. Ausztrália és Kína 2008 júniusától teljes tiltást jelentett be, de ezt tervezi Tajvan, Uganda, Banglades is. Megmozdult valami az USA-ban is: néhány áruházlánc önkorlátozással, néhány város pedig tiltással próbálkozik. Például San Francisco, ahol a helyi önkormányzat - a kis üzletek kivételével - megtiltotta a műanyag szatyrok használatát (eddig Oakland és New York jelezte, hogy követi a példát).

Szemét gondolatok

Gábor Imre Leo, Fiatal
Művészekért Alapítvány

"Szemetelünk a földre, a földbe, a vízbe és a levegőbe." - olvasom egy lelkes internetes oldalon, de a reggeli kávé mellett ébredő büntudatom erősen lelohad, mikor az ablakon kinézve látom, hogy a szelektív konténereket megint egyetlen teherautóba ürítik. A kávé már hat, de ébredező agyam mégsem a szemégyűjtők szemétségét kezdi boncolgatni, hanem elemző lendülettel egyenesen a gyökerek felé indul: honnan jön ez a sok szemét?

Némi töprengés után megdöbben a felfedezés: a szemét a gondolkodásunk terméke! Nem csak arról van szó, hogy amit mi szemétnak tekintünk, az más időkben, más kultúrákban probléma nélkül hasznosításra kerülhet, hanem arról is, hogy a fejlődés illúzióját kergetve, civilizációnk lényegévé vált a szemét gyártása.

Megmagyarázom. Egy ércfelület a hegy gyomrában évmilliókig vígan elvan, a neve szikla, abszolút természetes alkatrésze az univerzumnak. Egyszer csak kibányásszák, beolvasztják, megmunkálják, s mondjuk egy mobiltelefon alkatrészeként piacra dobják. Néhány hónapig ő a legújabb technológia hordozója, a sztár, a vágyak tárgya, ám mikor kijön az új típus, szemétté kerül, ahonnan már nincs visszaút. Mikor fejlődésről beszélünk, csak arra a pár hónapra fókuszálunk, amikor a fémdarabka a piacon csillog, s megelégedünk arról, hogy a *"fejlődés"* felgyorsulásának eredményeként a természetes alapanyagokat egyre rövidebb idő alatt változtatjuk szemétté.

Miért gondoljuk, hogy az új dolgok akciós árban kifizetünk minden kárt, amit ez a fogyasztási örület okoz? Azért, mert a gondolataink is szemetesek. Nem tudjuk, mert nem kell tudnunk, valójában mibe kerül, amit a bevásárlókocsiba pottyantunk, pedig nagyszüleink még intettek attól, hogy idegentől ajándékot fogadjunk el. Mindennek meg kell fizetni az árát. Aki felnőtt, az tudja ezt. Az úgynevezett *"fogyasztói társadalom"* előtti időkben ezt előbb-utóbb mindenki megtanulta.

Mióta a globalizált kereskedelem bűvésztrükkjeinek káprázatában élünk, nem vagyunk kíváncsiak, önfeledten megvesszük a saját – távolkeleten feldolgozott – hulladékainkból készült "új" cipőt, a lényeg, hogy ne lássuk, hogy jött létre a bomba ár.

Imádjuk az újat, s lelki furdalás nélkül dobjuk ki, ami kopott, használt, sérült. Gyerekes gondolkodásunk szeméthegeket termel.

A szemét jelentős részét kitevő csomagolóanyagok mennyiségének növekedését ugyanez a gondolkodás eredményezi. Imádjuk a jól adjusztált termékeket, s nem zavar, hogy ma már gyakran a csomagolóanyag teljesen eltakarja a tartalmat. A csomagolást vesszük meg. A külső, a felszín legalább olyan fontos, mint maga a termék, sőt, az eladási statisztikák szerint gyakran még fontosabb is.

A gondolkodás azonban nem áll meg itt, a jó kinézet, az újdonság az emberek megítélésénél is döntő tényező manapság. A tartalom, a minőség önmagában unalmas, időről időre szükség van új sztárookra, új menedzserre, új barátnőre, pasira, aki igényes, jól néz ki, ápolts és különleges.

Érdekes, hogy ehhez képest egyre nagyobb az olyan emberek aránya, akik *"kevésbé tökéletesek"*.

Aspártai Tajgetosz-szikláról mélybe vetett *"tökéletlen"* csecsemők rémes történetén ma már csak borzongunk. A humánus, az orvostudomány vívmányai, az emancipáció, a demokrácia révén ma már sok olyan ember jut élet- és munkalehetőséghez, akikre régen a biztos halál várt. Ez igazán szép dolog. Fejlődés, mondja agyunk gyermeki része. A felnőttek azonban mást is tudnak. Tudják, hogy a fogyatékosokat foglalkoztatni próbáló cégek vergődnek a *"szabad verseny"* feltételei között, tudják, hogy 50 éven felül szinte lehetetlen munkát találni, tudják, hogy az emancipált nők ma is csak max 70%-át keresik annak, amit ugyanazért a munkáért egy férfi kap, tudják, hogy mióta nem kell *"levágni"* az előző vezért, hanem lehet *"választani"*, a választottak bármit is tesznek, a mandátum végén szabadon távozhatnak.

A múlt hetet orvosi rendelőkben töltöttem, s mondhatom, a betegeknek nincs sok

becsülete. A probléma nem az orvosokkal van, akik döntő többsége lelkiismeretesen és tiszteletre méltóan próbál eleget tenni hivatásának. A gond az egész szervezése, ami a betegek idejét semmibe veszi. A háromszáz forintos vizitdíjért majdnem népfelkelés tört ki, azzal azonban senki nem kalkulál, hogy az átlagosan két-három óra várakozás miatt elvesztegetett idő értéke még minimális szinten is másfél ezer forint alkalmanként. Persze, csak a *"komoly"* embereknek. Azok a *"nem munkaképesek"*, akik ott lógnak, ahelyett, hogy dőlcegen dolgoznának, csak terhet jelentenek a társadalomnak, az ő idejüket is csak afféle *"szemét"*, ami semmit nem ér.

Aki nyugdíjas szeretne lenni, na, az azután a legbolondabb. Semmi haszna, csak rontja a költségvetés egyensúlyát, *"hulladék"*, ha már nem akar járulékot fizetni, nem kívánatos a piacon. Ha egy nő szülni akar, már nem teljes értékű, a munkáltatók számára veszteség.

A *"nemes"* emberek, akiknek régen a politika nem csak saját házuk felépítését jelentette, mára eltűntek a színről. Ma aranyos *"akciós"* emberekre szavazunk, akik a választás után nemsokára szintén megkapják a *"szemét"* titulust.

Az abszurd csak az, hogy miközben alig toleráljuk *"tökéletlen"* embertársainkat, a részarányuk társadalmunkban egyre nagyobb. A gondolkodást azonban ez nem zavarja. Amíg az újhoz olcsón hozzájuthat, agyunk szemetet csinál mindenből, amit ki akar cserélni.

Ha a szeméttől ellen valaki tenni akar valamit, akkor talán a gondolkodás rendbetételével kéne kezdeni.

Mondjuk... lehessen szemetet venni... akciósan. Az nálunk biztosan bejön...

Mindennapi szemetünk...

Dr. Wurlitzer Tamás, Fúzió Egyesület

Éppen vérnyomáscsökkentő sétát jártam a lakótelepen, mikor rábukkantam egy méretes szemétkupacra, melyet valaki nemes egyszerűséggel egy focipálya melletti parkolóban helyezett el. Soha azelőtt nem érdekelt a szemétkérdés, de abban a pillanatban megvilágosodtam (Sziddhárthának mennyivel több ideig tartott Buddhává válni) és azóta komoly elméleteket gyártok az ottani tapasztalataim alapján. Úgy csaptam le a szemétkupacra, mint éhenkórász az ingyenebédre, bár én semmit nem akartam hazavinni az ott látottakból. Rájöttem, hogy a szemétnak szociológiája van, és igaz a mondás, hogy ha valakiről meg akarsz tudni valamit, először nézd meg a szemétét. Én a célszemélyem szemetéből nem tudtam semmi mást megállapítani, mint azt, hogy jó úton halad affelé, hogy elveszítse emberségét.

A kupachoz érkező sánta hajléktalan féltékeny pillantásokat vet rám, de megnyugtatom, hogy a szajré az övé lehet, nem vágyom semmire se belőle. Csak áttúrom a szemetet, és egyre inkább felfedezek olyan tárgyakat, amik bennem is felidéznek valamit. A régi szaloncuk-

ros doboz, amiben mi még a mai napig is tartjuk a karácsonyfadíszeket, egy zöld vízipisztoly, plüssfigurák, mikuláscsomagok papírja. Megdöbbenek, hogy ki képes a szemétre dobni ilyen tárgyakat, és érzelmek nélkül megválni tőlük. Szemétre vágni a gyermekkorukat, ráadásul illegális szemétkupacként szétszórni a lakótelepen. Későbbi kalandozásaim során is találtam érdekes tárgyakat, többek között egy nagy

plüssmacit, amit egy hajléktalan használt párnaként, műsoros kazettákat tinédzserkori slágerekkel, karácsonyfadíszeket, és még sorolhatnám.

De hogy mi ebben a rendszer? Olyan tárgyról van szó, amelyek életünk egy részében használati cikként könnyítették meg mindennapjainkat, esetleg játékszereink, kedvenceink voltak. Az ember életében az olyan periódus, mikor azt a tárgyat használja, szereti, szerves része a min-

dennapjainak. Egy idő után mégis olyan periódusba ér, mikor elértéktelenedik számára az a tárgy, és haszontalan szemétté válik, amitől hamarosan meg is szabadul, így az a szemétkupacba kerül. A hulladékérdő egy szerves alkotóeleme lesz, és lassan beépül a személytelen, értéktelen rendszerbe, és válik idővel semmissé, elveszítve jellegzetességeit

és azokat a tulajdonságait, amiért szertették. Ezzel egy időben válik eggyé a földet szennyező szeméttel. Így lesz a kedvenc játékainkból, régi karácsonyokat idéző tárgyakból, vagy a rossz napokat felvidító whisky üvegéből a természetet mérgező hulladék. És ezek a tárgyak válnak a földünkön végbe menő saját magunkat elpusztító folyamatok öngyilkosság előtti búcsúlevelévé. Mert ezek a tárgyak akkor is megmaradnak, ha a Földön az ember elpusztul a saját felelőtlensége miatt.

Érdekes belegondolni, hogy az életünk egy korszakában újra eljön egy olyan periódus, mikor szeretnénk újra a lakásunkban látni ezeket a tárgyakat, amiket annak idején a szemétre száműztünk, mert újra értéket jelentenek számunkra. Már nem használati cikkek vagy mindennapi játékok lesznek, hanem a régi

emlékek forrásai, melyekre rápillantva felidézhetjük életünk egy majdnem elfelejtett szakaszát, és a szemétből újra érték válik. De a körforgás sosem állhat le, hiszen halálunk után örökösünknek a mi értékeink nagy része szintén csak semmit nem jelentő kacat lesz, és a szemétre kerül.

Hol a megoldás?

Kóstold meg a szemetedet! - nemzetközi tábor hulladékainkról

Bakos István, Diagonál
Magyarország Egyesület

Valahogy úgy vagyunk ezzel a szemét-üggyel, mint 16 éves haverom a szexszel: mindent tudunk róla.

Asrác a szakirodalom - seggrepaci.hu (ne próbáld ki, fiktív név), pornómagazinok – lelkes tanulmányozása során mindennel tisztába került, ami fontos, pl. szado-mazo-szett, orál, anál, grouppen. Valószínűleg „csak” az hiányzott, hogy megértse, mi a kapcsolat a kisbaba meg az összetalálkozó nemi szervek között... Így most 16 évesen júniusban gyereke születik, akit pánikkal eltelve vár, hiszen fogalma sincs, mit kezdjen vele...

Sokszor érzem, hogy így vagyunk mi a szemetünkkel is. Ismerünk olyan szavakat és kifejezéseket, mint komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, szeméttelep, lassan elbomló műanyag, veszélyes hulladék... csak otthon, magunk körül nem tudunk mit kezdeni ezzel az egésszel, a gyakorlatban.

Tíz év ifjúsági munka után masszív tapasztalatom az, hogy igazán mély ismeretek nem tanulhatóak meg könyvekből, beszélgetésből, passzív figyelésből (két diplomán túl vagyok, tehát megvolt a padok közt szó nélkül üldögélő rész is az életemben). A személyes tapasztalat, a belemerülés, a cselekvés és annak értékelése kihagyhatatlan feltétele annak, hogy hosszú távú hatást gyakoroljon ránk egy tanulási élmény.

Ezért mentünk el 2007 áprilisában Csehországba, Brnoba, ahol barátaink, a főként ökológia szakon tanuló Czekobanda nemzetközi tábort szervezett hat ország fiataljainak részvételével *TASTE YOUR WASTE*, azaz *Kóstold meg a szemetedet!* címmel.

Acseheket három évvel azelőtt ismertük meg, egy hasonló, magyarországi táborban. Tudtuk, hogy szeretnek mélyre jutni a személyes tapasztalatszerzést illetően (2004-ben pl. a „Menekültek és bevándorlók Európában” című tábor

során hajnali négykor kommandós felszerelésben, hangszórókkal törtek be a békésen alvó résztvevők szobáiba, majd háromfős csapatokban, bekötött szemmel kizavarták őket a pákozdi dombokra, hogy találjanak át az általuk kijelölt határvonalakon - de ez, és az utána következő egész napos konfliktuskezelői munkám egy másik történet része).

Alényeg az, hogy nem kellett csalódnunk, a brnoi program is mély nyomokat hagyott bennünk. A tábor időtartama alatt végigjártuk a hulladék útját, feldolgozási módjait. Meglátogattuk először is Közép-Európa legnagyobb szeméttégetőjét, mely Brnoban található. Azt hiszem, a magyar csapat minden tagja egyetértett abban, hogy élete egyik legsokkolóbb pillanata volt, amikor egy vékony pallón kísérteltünk egy futballpálya nagyságú terület fölé, ahova mintegy ötven kapun át teherautók ömlesztették be a szemetet folyamatosan, válogatás nélkül, s egy munkatárs megjegyezte, ez Brno fél napi szemetete... Sokkoló,

amikor minden érzékszerveddel egyszerre észleled, milyen embertelen sok szemetet termelünk, hiszen a minden napokban nem érzékeljük mindezt: maximum egy kukányi, konténernyi szemetet látunk, aztán már viszik is, ne is lássuk, nehogy megfeküdjön a gyomrunkat és elfacsarítsa az orrunkat. Struccpolitikát folytatunk a szemetünkkel, erre jöttünk rá ott a pallón egyensúlyozva.

Aszeméttégető egyébként végtelenül professzionálisan működik, tökéletes képet kaptunk mechanizmusáról, a szűrőkről, a maradék veszélyes anyag betonszarkofágba helyezéséről, a gyár óriási kapacitásáról. Csodálkoztunk is, hogy mennyire tudatos és készséges a cég PR-részege... A kialakult képet gazdagította egy, a városi szelektív hulladékgyűjtését szervező cég munkatársával folytatott későbbi beszélgetés, amelyből megtudtuk, hogy a szeméttégető csak akkor működik gazdaságosan, ha Brno szinte összes hulladékát illetve a környék szemetét is odaviszik. Ezért persze a

cégnek nem érdeke, hogy a szelektív gyűjtés, az újrahasznosítás komoly rendszere kiépüljön a város környékén, így nagyon intenzív aknamunkát is folytat ellene, miközben jól fizetett alkalmazottak népszerűsítik a szemétegetőt. Mindez egyértelműen a szemét mennyiségének növelésében teszi érdekeltté az ott dolgozókat! Persze a kép árnyalásához hozzátartozik az is, hogy az égetőben keletkezett hőt visszaforgatják a város fűtési rendszerébe...akkor most kinek van igaza? Kezdtük megérteni, hogy milyen komplexen kell gondolkodni, ha a legjobb megoldást keressük.

Atábor fontos része volt, hogy saját magunk között játékokkal, gyakorlatokkal feldolgozzuk a tapasztaltakat. Erre a fentiekhez kapcsolódó példa egy szimulált TV-vita, melynek során a szeméttel, a szemétegető és az újra-

hasznosítás hívei csaptak össze a fiktív stúdióban, a „betelefonáló” nézők kérdéseivel és a meghívott szakértők tanácsaival megfűszerezve a helyzetet.

Igyekeztünk felmutatni olyan példákat is, amelyek előremutatóak, követhetőek lehetnek. Megismertünk egy játszóteret, mely alatt – a helyi gyerekek nem is tudják – Brno rendszerváltás előtti legnagyobb szemétteltelepe húzódik... A megoldás talán választ adhat arra, mi történjen a környezetünkben kínosan sok helyen hivatalosan halmozódó szeméttel, bár néhány szülő igen szkeptikusan nyilatkozott, nem nagyon bízza abban, hogy az „átkosban” lerakott veszélyes hulladék nem szivárogoz át a fölé helyezett talajrétegeken.

Ugyancsak ambivalens érzésekkel jöttünk el egy a környéken található komposztáló helytől. Itt jól szervezeten-

zajlik a városi szerves hulladék – mely egy átlagos háztartás 30-40%-át teszi ki – komposztálása, óriási halmokban, több fázisban forgatva, „erre szakosodott” férgekkel gyorsítva a fermentációt. Az eredmény rengeteg első osztályú humusz, ám mégis van egy kis bibi: mivel mindez másfélszer többbe kerül, mint a műtrágya, a környékbeli termelők nem veszik meg...

Ugyanakkor érdekes és konkrét eredményei mellett közösségépítő hatású kezdeményezést láttunk a közösségi komposztálók városba történő telepítéséről: minimális anyagi beruházással egy-egy lakótelep közepére helyeztek el bűzmentesen működtetett komposztálókat. A nagy munka az volt, míg a környékbeli emberek az egyébként helyi kezdeményezők meggyőzték, hogy hozzák le rendszeresen szerves hulladékukat, s vállaljanak közösen felelősséget a komposztálóiért. Azóta a lakóközösségnek még jövedelme is származik a kész humusz eladásából, amit vissza tudnak forgatni a házak karbantartására (Csehországban is hasonló esztétikai kultúrájuk (?) a szocializmust túlélő tömbházak, mint nálunk).

Érdekes élmény volt még saját otthoni gyűjtésünk eredményeit a Masaryk Egyetem vendégeként bemutatnunk. Brno egyetemének van ökológus szakja, s a tanszék fiataljai láttak minket vendégül. Ami feltűnt a prezentációkból, az a svéd résztvevők más dimenzióban való gondolkodása. Beigazolódott, hogy a skandinávoknál az ökológiai szemléletmód az élet minden területének szerves része. Míg mi, közép-európaiak egy-egy jó példát tudunk bemutatni egyedi jelleggel, addig ők pl. egész országra kiterjedő teljes körű műanyagdoboz-újrahasznosításról beszéltek...

Amik igazán megdolgoztatták a fantáziánkat, azok az interaktív gyakorlatok voltak. Közülük a „Szeméttel a falun” című fél napos szerepjátékot emelném ki. Ebben a tábor résztvevői egy elképzelt település lakosait személyesítették meg, korrupt polgármestertől a gazdag golfpálya-tulajdonoson át a munkanélküli és bármit elvállaló embereken keresztül a környezetvédelmi aktivistáig. A gyakorlat során el kellett dönteni, hogy kell-e a településnek egy szeméttelrakó létesítése, és a rengeteg érdek összecsapása közben tapasztaltuk meg, milyen komplex jelenség egy döntés.

Amivel zárni szeretnénk, az kiscsoportos műhelymunkáink egyike, a zenés csoport dalának refrénje. Ez kifejezi mindazt, amiben a sok vitahelyzet, beszélgetés közben egyetértettünk:

*„Reduce, reuse, recycle, this is gonna be the way
Reduce, reuse, recycle, day after day!”*

Az csökkentsd, használd és hasznosítsd újra a szemetet, ez a módszer, nap nap után, rendszeresen.

Ennyi és nem több bőven elég.

Kritikus Tömeg Fehérváron

Kabarcz Balázs, Critical Mass Székesfehérvár

Kritikus Tömeg, Critical Mass. Egy, az Egyesült Államokból indult rendezvény, ami ma már a világ több száz városában több ezer biciklistát hív közös kerekzésre. Vajon mi a cél? Mi értelme van tömegesen összegyűlni egy szmogos nagyvárosban, annak is a legfőbb kereszteződéseiben, és lassú, véget nem érő tömegben hömpölyögni, mindössze pár kilométeren keresztül?

A „mass” szócska nem véletlenül kapta a radikálisan hangzó „critical” jelzőt, mert a cél ebben az esetben oly kevésbé lehet a hétfégi kikapcsolódásra ösztönző kerekzés, ennél sokkal többet kell jelölnie: felhívást! Észrevételt, hogy a kerékpározás nem golf, és nem is a szegény diák sportja. A bringa a világ minden táján hatékony közlekedési forma, ami éppen a városban nyer értelmet. Ehhez a kezdeményezéshez csatlakozott néhány fiatal egy évvel ezelőtt Székesfehérváron is, hogy nagyobb figyelmet kapjon kedvenc kétkerekű masinájuk az utakon.

A legelején tisztázni kell, hogy ez már rég nem egy önjelölt próbálkozás, amit néhány bohém világutazó városról-városra magával hurcol a csomagtartóján. A célként megjelölt kerékpározás népszerűsítésén, a kis csoport érdekeinek képviseletén rég túl van. Nem az a lényeg, hogy megkönnyítsük pár ezer ember munkába jutását. Ugyanis a kerékpározás térnyerése minden városlakó hasznát szolgálja, hiszen ez a leginkább környezetkímélő közlekedési forma a gyaloglás után. Mára a világ legtöbb városában problémákat okoz a túlzott autóhasználat - légszennyezett-ség, zajterhelés, dugók, balesetek, sza-

badon használható tér csökkenése, és még lehetne sorolni. A közlekedésből származó üvegház hatású gázok jelentik az ipari termelés mellett a legjelentősebb kibocsátást. Ezek jelentősége hatalmas a globális felmelegedés erősítésében, arról nem is beszélve, hogy a légúti megbetegedések növekvő számaért is felelős. Említhetjük itt persze az elrettentő rákos megbetegedéseket, de az enyhébb, ám hazánkban annál inkább népbetegségek számító asztmás és allergiás megbetegedések is a következmények között szerepelnek.

A Critical Mass résztvevői ma már több mint 15 hazai városban hasonló célokért harcolnak. Triviális, józan paraszti ésszel végiggondolt célokért. Nem utópisztikus álmokban ringatózunk, amikor lemondunk a volánfüggőségről, sőt még nem is a kényelmes hobbinknak tisztelgünk, és nem is vagyunk olyan kevesen, akik ezt az egyszerű titkot felfedtük. Országosan ez a legnagyobb tömegeket megmozgató civil kezdeményezés.

A z idei budapesti kritikus tömeg már 80 ezresre nőtt. A főváros nagy számú résztvevője mellett a fehérváriak is szép számmal gyűltek össze. 2007.

április 22-én találkoztunk először, a Föld Napján, amit 10-15 fiatal indított útjára a „királyok városában”. Már akkor 350 biciklis kerekedett végig Fehérvár utcáin. Második alkalommal szeptember 22-én, az Autómentes Napon ez a szám 670-re növekedett. Idén, április 19-én pedig, az eleinte esősnek induló idő ellenére is 520-an vettek részt a közös kerekzésben. Ez egy év alatt 48 %-os növekedést jelent és nem árulunk el túl nagy titkot azzal, hogy a következő, szeptemberi alkalommal tovább bővül a Kritikus Tömeg.

A célt azonban még nem értük el. Fontos, hogy ez a növekvő kritikus tömeg eljusson azokig a fülekig, akik hatással lehetnek a helyzet javulására. Ezért el kell érni, hogy a városi döntéshozók felismerjék a fehérváriak igényét egy élhetőbb város iránt és a kriti-

kus tömeg és más civil kezdeményezések abba az irányba tereljék a városfejlesztést, hogy az mindinkább a fenntartható fejlődést szolgálja, és az emberek minőségi életet élhessenek urbánusként is. Az eddigi kommunikáció szerencsére reménykeltő, ugyanis a nyitottság megvan a városvezetés részéről, azonban a konkrét eredmények eddig elmaradtak. Bizakodjunk, hogy egy év még kevés volt ahhoz, hogy a változások elinduljanak, és az elkövetkezendő időszakban a cselekedetekig is eljutunk, jelentsen az kerékpárút-építést, belvárosi forgalomcsillapítást, tömegközlekedés-fejlesztést.

A ddig is készülünk a következő Critical Mass-re, és gyűlünk össze a Mobilítási hét alkalmával még többen, még kritikusabb tömegben!

Önkénteseket keresünk!

globlight

Kedves **Fiatalok!****Globalizáció workshop**

Ha érdekel titeket a Globalizáció Light újságban feldolgozott téma és szeretnétek jobban megismerni a témát, vagy tenni valamit környezetetekért, akkor várjuk jelentkezéseket. A közeljövőben több olyan projektet is tervezünk, aminek keretein belül Székesfehérváron sokkal nagyobb nyilvánosságot teremtenénk a témának. Továbbá szeretnénk egy olyan aktív műhelyt összehozni, ahol helyi fiatalok részvételével és ötletei alapján tennénk érthetőbbé a témát barátaitok számára. Tehát ha érdekel a globalizáció, környezetvédelem és van ötleted, hogyan lehetne a témát könnyen fogyaszthatóbbá tenni, akkor írj nekünk a

globlight@kingsziti.hu

e-mail címre és mi megírjuk a részleteket neked.

- Silye Zoltán
- Bakos István

Önkénteseket keresünk!

A Gaja Környezetvédő Egyesület olyan önkénteseket keres, akik szeretnének valamit ten-

ni a lakóhelyük környezetéért és annak fenntarthatóságáért. Egyrészt olyan önkénteseket keresünk, akik hajlandók az egyesület akcióin aktívan részt venni, mint például a parlágfű irtás, illegális szeméttlerakók felszámolása.

De keresünk olyan főiskolás, egyetemista, vagy pályakezdő fiatalokat, akik tanulmányaik során tanultak olyan tárgyakat, amik lehetővé teszik számukra, hogy részt vegyenek a környezeti tanácsadó-iroda szakmai munkájában.

Jelentkezni rövid bemutatkozó postai levéllel vagy e-mailben lehet, melyben fontos, hogy leírd, milyen feladatokat tudtok vállalni! Várjuk őket az alábbi címek valamelyikére:

Gaja Környezetvédő Egyesület

8000 Székesfehérvár, Petőfi u. 5.

gaja@t-online.hu

www.gaja.atw.hu

Impresszum

Globalizáció Light Magazin

Kiadja a Gaja Környezetvédő Egyesület
Megjelenik öt alkalommal havi lebontásban
Szerkeszti: Silye Zoltán (globlight@kingsziti.hu)
Projekt koordinátor: Gárdonyi László

Munkatársak:

- Mariann, Bocs Alapítvány
- Kalas György, Hulladék Munkaszövetség
- Gábor Imre Leo, Fiatal Művészekért Alapítvány
- Dr. Wurlitzer Tamás, Fúzió Egyesület
- Bakos István, Diagonál Magyarország Egyesület
- Kabarcs Balázs, Critical Mass Székesfehérvár

Design, lapterv, fotóillusztrációk: Kovács Milán (www.milankovacs.com)

A szerkesztőség címe:

8000 Székesfehérvár Petőfi utca 5.

Telefon: (22) 503-428

E-mail: gaja@t-online.hu

http://www.gaja.atw.hu/

A Globalizáció Light utánkölészeket is megjelentet, de mindenkor feltűn-teti a forrásokat. Az újság anyagai a szerkesztő előzetes beleegyezé-sével közölhetőek. A lapban közölt írások állításai nem minden esetben tükrözik a Gaja Környezetvédő Egyesület véleményét.

Az újság az NCA-CIV-07-F-P - Nyomtatott sajtótermék létrehozásának és fejlesztésének támogatása elnevezésű pályázat keretein belül jelenhet meg.

A szerkesztőségünk szívesen fogadja a véleményeket, illetve a témába vágó cikkeket és amennyiben a szerkesztőbizottság úgy ítéli meg, akkor közlésre kerül az újság későbbi számaiban. Szintén várunk a témához köthető fotókat, karikatúrákat, képzőművészeti alkotások digitális re-produkcióját, amennyiben a szerző vállalja a szabad felhasználást. Mind-két kategóriában a munkákat a **globlight@kingsziti.hu** címre várjuk.